

بررسی واقعه غدیر در ادبیات فارسی / شعرای اهل سنت به غدیر پرداخته‌اند

یک استاد ادبیات فارسی با بررسی واقعه تاریخی غدیر در ادبیات فارسی، بر وجود اشعاری از اهل سنت در این زمینه تأکید کرد و گفت: مسئله غدیر هم ریشه قرآنی دارد و هم اینکه اکثر منابع معتبر اهل سنت این واقعه را ثبت کردند اما نکته قابل توجه نوع برداشت متفاوت شیعه و سنی از آن است.

یک استاد ادبیات فارسی با بررسی واقعه تاریخی غدیر در ادبیات فارسی، بر وجود اشعاری از اهل سنت در این زمینه تأکید کرد و گفت: مسئله غدیر هم ریشه قرآنی دارد و هم اینکه اکثر منابع معتبر اهل سنت این واقعه را ثبت کردند اما نکته قابل توجه نوع برداشت متفاوت شیعه و سنی از آن است.

دکتر حسین خالقی راد استاد ادبیات دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال، در پاسخ به این سؤال که آیا در ادبیات کلاسیک فارسی از جمله دیوان حافظ، مولوی، سعدی و... به واقعه تاریخی غدیر و ولایت و امامت حضرت علی(ع) اشاره ای شده است به خبرنگار مهر گفت: قبل از هر پاسخی باید به این نکته اشاره کنم که مذهب تشیع در ایران پس از صفویه رسمیت پیدا می کند و مردم ایران قبل از صفویه غالباً سنی مذهب بودند، بنابراین اکثر شعرای بزرگ ایران نیز اهل سنت بودند.

وی افزود: البته قبل از صفویه شهرهای شیعه نشینی چون قم، کاشان، ری، گرگان و مازندران وجود داشت اما اکثریت با اهل سنت بودند لذا تعداد شعرای شیعی قبل از صفویه کم بودند. مثلاً ما 171#&کسای مروزى؛ را داریم که جزو قدیمی ترین شعرای شیعی است که در وصف حضرت علی (ع) و غدیر اشعاری دارد. بعد از او ناصر خسرو است که با اینکه شیعه است اما شیعه اسماعیلی و هفت امامی است.

این پژوهشگر یادآور شد: ناصرخسرو در مرحله دوم زندگی اش به اسماعیلیه گرایش پیدا می کند و در مصر تحت تعلیم قرار می گیرد و در آنجا شیعه 7 امامی می شود و از آنجا به او مأموریت می دهند که به کشور و شهر خودش برگردد و تبلیغ کند اما وقتی برمی گردد به دلیل فضای سنی مذهبی ایران و مسائل دیگر امکان فعالیت پیدا نمی کند و به منطقه 171#&یمگان؛ تبعید می شود. او تفکرات شیعی خود را در غالب قصایدش می ریزد که در آن اشعاری در وصف حضرت علی(ع) می بینیم.

دکتر خالقی راد به شعرای پس از ناصرخسرو اشاره کرد و گفت: پس از او، سنایی است که در شیعه بودنش اختلاف وجود دارد اما افکار شیعی در آثار او دیده می شود و قصیده هایی که حضرت امیر(ع) را ستوده است و حتی در 171#&حدیقه الحقیقه؛ که یکی از آثارش در قالب مثنوی است اشعاری در وصف حضرت علی(ع) و خاندان ایشان وجود دارد.

وی افزود: در دوران صفویه که حاکمیت مذهب شیعه بود، گاهی غلو را در بیان آنها در مورد ائمه می بینیم و احادیث درست یا نادرست را جمع کرده و در قالب شعر بیان می کردند، این شرایط کم کم گذشت و این بیانها از حالت غلو به ملایمت رسید تا یکی دو قرن اخیر که در مورد حضرت علی(ع) و واقعه غدیر اشعار ارزشمندی وجود دارد.

این استاد ادبیات با معرفی کتابهایی در مورد شعر غدیریه گفت: در مورد شعر غدیریه کتابهای متعددی به چاپ رسیده از جمله کتاب 171#&در ساحل غدیر؛ که توسط آستان قدس رضوی منتشر شده است که به بررسی اشعار غدیریه 50 شاعر می پردازد و از 171#&کسای مروزى؛ شروع کرده و تا انتها به بیان اشعار مرحوم نصرالله مردانی از معاصران پرداخته است.

وی افزود: کتاب دیگری به نام 171#&محراب خم؛ نیز منتشر شده است که سیدعلی رضوی به نیت 14 معصوم 14 غدیریه از شعرای مختلف در قالبهای متفاوت آورده است که اشعار ناصرخسرو آغازگر این کتاب است. در کتاب دیگری به نام 171#&علی گویان از غدیر می گویند؛ نیز به بررسی اشعار 110 شاعر معاصر که در مورد غدیرخم شعر سروده اند پرداخته شده است.

دکتر خالقی راد در پاسخ به این سؤال که آیا تعبیر شعرای بزرگ فارسی زبان از واقعه غدیر بر اساس باور شیعه است یا برداشتی است که اهل سنت دارند گفت: مسئله غدیر هم ریشه قرآنی دارد یعنی سندش به قرآن برمی گردد و هم اینکه اکثر منابع معتبر اهل سنت این واقعه را ثبت کردند اما نکته قابل توجه نوع برداشت شیعه و سنی از واقعه است. اهل سنت وقتی بحث غدیرخم را مطرح می کنند از این بخش خطبه پیامبر اسلام(ص) 171#&من کنت مولا و هذا علی مولا؛ تعبیر دوستی دارند اما شیعه تعبیر ولی و سرپرست را تأکید می کند.

وی افزود: مولوی می گوید: 171#&هر که را باشدم منش مولا و دوست ابن عم من علی مولای اوست؛ در اینجا 171#&مولا؛ معنی نشده است اما اهل سنت آن را به معنی دوست می گیرند اما شیعه مولا را به معنی سرپرست و امیر و فرمانروا می داند. شعرای زیادی از اهل سنت وجود دارند که اصل واقعه غدیر را در اشعارشان بیان کرده اند. با اینکه اکثر شعرا تا قبل

از صفویه اهل سنت بودند اما با بررسی احوال و آثار آنان تقریباً سنی یا شیعه بودن آنان ثابت می شود.

وی افزود: مثلاً همه محققان بر شیعه بودن کسانی مروجی متفق القول هستند و ناصر خسرو شیعه، اما شیعه هفت امامی می دانند. اما در مورد سنایی و حافظ نمی توان به طور قطع و یقین بگوییم که شیعه بوده اند یا خیر.

این استاد ادبیات یادآور شد: مرحوم استاد دکتر محمد معین صاحب فرهنگ معین در کتاب «حافظ شیرین سخن« تحقیق زیبایی دارند که فصلی را به بررسی مذهب حافظ اختصاص دادند. در این فصل چند مورد را ذکر می کند که دلالت بر شیعی بودن حافظ دارد و چند مورد را اشاره می کند که دلالت بر سنی بودن او دارد. برخی از محققان متأخر احتمال اشعری بودن حافظ را داده اند. اما در کنار این مسئله علاوه بر وجود سرنخهایی که احتمال شیعه بودن حافظ را قوت می بخشد، یکی از نزدیکان حافظ که اشعار او را ثبت می کرده است شیعه بوده است لذا دوستی نزدیک او با حافظ احتمال شیعه بودن او را افزایش می دهد.

دکتر خالقی راد در پایان به یکی از زیباترین شعر غدیریه در ادبیات فارسی اشاره کرد و گفت: یکی از کسانی که در زمینه های مختلف عقاید شیعی شعر سروده است یکی از علمای بزرگ اصفهان بوده که تقریباً 100 سال پیش می زیسته است به اسم «غروی اصفهانی« معروف به آیت الله کمپانی که غدیریه بسیار زیبایی دارد که به نظرم شاخص ترین غدیریه به زبان فارسی است.